

NAI STE HAAAL

Tänapäeva naise
Dr. Agnes von Zahn-Harnack

PIDULIK RAHUEDEMONSTRATSIOON GENFIS.

6-mal veebruaril omas desarmeerimiskonverentsi täiskogu istang erilisel piduliku ilme. Toimus hiiglademonstratsioon rahu kasuks.

Paljude rahvusvaheliste organisatsioonide esindus andis üle konverentsi juhatusele kogu maailmas kogutud rahuallkirjade hiiglakogu ühes märgukirjaga, milles Genfi konverentsile volitatud rahvaste esindajaid üleskutsutakse kokkulepe leidmisele rahvaste relvasuse vähendamise ja piiramise küsimuses.

Konverentsi istangu algusel tulid koosoleku saali pidulikus rongikäigus umbes 100 rahvusvaheliste naiskoondiste esindajat. Neljakümneviie miljoni organiseeritud naise nimel pidas lühikese kõne miss Mary Dingman, ja peale tema esines m-me Stenberg 25 miljoni katoliku naise nimel. Peale kõnede pandi kogutud allkirjad, arvult üle kaheksa ja poole miljoni, juhatuse lauale. Peale naisesindajate pöördusid veel paljude teiste esindajad, nagu kiriku, inimõiguste liiga, sotsialistilise internatsionaali, prantsuse ametiühisuste jne. kõnedega konverentsi poole.

Peale iga üksiku kõne kõndisid vastava ühingu teised esindajad ühes oma juhiga juhataja laua eest mööda, asetades lauale oma organisatsiooni poolt kogutud allkirjad. Varsti oli laud kuhjaga täis palvekirju. Konverentsi president Henderson, kes juba koosoleku algul oli ette lugenud suure hulga tähtsamaid telegrammilisi märgukirju ja palveid, teatas, et tal kahjuks on võimatu ette kanda kõik sissetulnud palvekirjad. Ta ütles, et kõik need dokumendid kujutavad endist ülemaailmlise avaliku arvamise avalduse ja tõendavad, et maailm kindlasti ootab käesolevalt desarmeerimiskonverentsilt suurt tööd ja häid tulemusi.

DR. AGNES BLUHM 70-NE AASTANE.

Saksamaa vanema naisarsti, dr. Agnes Bluhmi 70-ma sünnipäeva puhul mineval kuul said temale, kes kogu oma eluaeg on olnud naiste eestvõitleja, osaks suured auavaldused. Tuntud arstid ja mitmete ametasutuste esindajad võtsid osa pidustusest, mis sel puhul korraldati Berliinis ja avaldasid tublile töönimesele ja üldiselt armastatud naistegelasele lugupidamist.

Agnes Bluhm pidi tublisti võitlema oma hariduse eest, niihästi oma perekonnas vanemate eelarvamistega, kui ka ülikoolidega, kus tema nooruseas ukсед veel olid suletud naistele. Tuligi temal minna õppima Schweitsi.

Kaua aastaid töötas ta väga edukalt tegeliku arstina, kuni kurdiks jäämine sundis teda loobuma arm-

saks saanud tööst. Siis pöördus ta teaduslikule uurimistöele ja on omale loonud hea kuulsusega nime tervise ja pärvuse uurimise alal.

Tema 70-ne aastase sünnipäeva puhul anti temale hoolekande ministri poolt auraha teenete eest rahva tervishoiu töstmise alal ja mitmed teaduslikud seltsid valisid ta oma auliikmeks.

TARTU PERENAISTE SELTS ALUSTAS TEGEVUST.

Mineval sügisel, Naisliidu peakoosoleku ajal, arutati perenaiste seltside asutamise küsimust. Meil Eestis puudusid perenaiste kutseühingud nii linnades kui alevites. Mitmel maal on just ka linnade perenaiste seltside töö annud vägagi suuri tagajärgi, nii kodukultuuri- ja majanduse kui ka kaubanduslises alal ja perenaiste seltside koondused on arvestatavad tegurid turu korraldamisel. Just praegune raske aeg sunnib ka meie perenaisi ühinema. Tartus asutati perenaiste selts ja ka Tallinas on ta asutamisel. Tartu perenaiste seltsi astusid esimesel asutamiskoosolekul liikmeks 30 linna perenaist. Seltsi juhatusse valiti pr. Martin, pr. Kuperjanov, pr. Paldrock ja prl. Liigand.

Otsustati moodustada eriline propaganda-toimkond, kelle ülesandeks oleks selgitada seltsi püüdeid ja liikmete koondamine seltsi ümber. Samuti otsustati luua seltsi juurde kaubandusline toimkond, kelle ülesandeks oleks praktilise tegevus ja ostukohtade loomine, kust oleks võimalik kaupa saada ilma vahetalitseta. See toimkond töötab kontaktis maanaiste keskorganisatsiooniga.

Perenaiste seltsid, kelle ülesandeks on kodukultuuri, kasvatusliikude, tervishoidliste ja majandusliste sihtide taotlemine oma liikmetele, peaks ellu kutsutama kõigis meie linnades ja suuremates alevites. Lähemaid teateid nende kohta, samuti põhikirja kava, saab Naisliidult.

JÄRELAIMAMISVÄÄRNE ÜLESKUTSE.

Emade ja kasvatajate ülemaailmlise rahuliidu saksa osakond, kuhu kuuluvad naised kõigist kihtidest, parteidest ja usulahkudest, ning kelle ülesandeks on uue, üheõiglusel põhjeneva põlve kasvatamine, kes usuks sama kindlasti rahvastevahelise rahu võimalust, nagu senini rahvad on uskunud, et sõda on tarvilik ja mõõdapääsematu nähe, pöördus hiljuti avalikkuse poole järgmise üleskutsega:

„Emade ja kasvatajate ülemaailmlise rahuliidu saksa osakonna ümber koondunud naised jälgivad hir-

(Järg 36. lehek.)

SISUKORD: 1. Olgem teadlikud omi kodanikukohustes. 2. Majapidamise ratsionaliseerimise küsimus. 3. Kirjanduslik veste. 4. Matkaja märkmeid. 5. Kiri Austraaliasse. 6. Tänapäeva naised. 7. Kuidas rajame teed otstarbekohasele naisspordile. 8. Kroonika.

Naiste Hääl

Eesti Naisliidu
Häälekandja

Ilmub
üks kord kuus

TELLIMISE HIND: Toimetaja: MARIE REISIK. Väljaandja: EESTI NAISLIIT. KUULUTUSTE HIND:
1 aasta peale . . . Kr. 2.— Toimetaja kodune aadress: S. Roosikrantsi 4—1. Tel. 453-81. 1 lehekülge . . . Kr. 30.—
1/2 aasta peale . . . „ 1.20 Toimetuse ja talituse asub: 1/2 lehekülge . . . „ 20.—
Väljamaa tellimine „ 3.— TALLINN, SUUR KARJA T. 10—5. TELEF. 446-28. 1/4 lehekülge . . . „ 10.—
Üksiknumbri hind 20 senti. Avatud kella 12—2. **Üksiknumbri hind 20 senti.**
Tellimise hind koos „Eesti Naiseaga“ — aastas Kr. 5.—, 1/2 aastas Kr. 2.75.
Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused ja teised lehetellimiste vastuvõtjad.

Märts 1932

Nr. 3

VI aastakäik

Olgem teadlikud omi kodanikukohustes!

On ju tuntud ja loomulik tõsiasi, et suurte üleriikiliste valimiste eel, mis on rahva poliitilise tahte avalduseks, kõik poliitilised erakonnad avaldavad elavat tegevust ja kogu riiki haarab äge kihutustöö. Meil on seda oodata ligemate kuude kestel, kuna päris ligidale on jõudnud riigikogu valimised, neile varsti vististi järgneb põhiseaduse muutmise rahvahääletus, millele selle jaataval otsustamisel seltsib presidendivalimine.

On ju seega päris arusaadav ja loomulik, et poliitilised erakonnad, eestkätt muidugi nende juhid ja keskkorraldused juba nüüd suure hoo- ga valmistuvad palavaks võitluseks.

Poliitilised erakonnad pöörduvad üleskutsega neid toetada kõigi kodanikkude poole, meie üheõiguslikus demokraatlikes riigis seega ka naiste poole. Võib isegi oletada, et valimiste ajal ja eel arvestatakse koguni väga tunduvalt naiste hääletega, kuna need arvuliselt on enamuses ja kuna nende poliitiline suundumine on senini tundmatum kui meeste oma. Arvestatakse sellega, et naine on poliitiliselt hoopis vähem arenenud kui mees, et tema hääletab juhuslikumalt, nii öelda silmapilgu ja meeoleolu mõjul ning selle tõttu võib anda oma hääle kord ühele, kord teisele erakonnale. Sarnases arvestamises on palju tõtt. Näib küll, et suurem hulk naisi pole veel teadlikud suure ja õieti raske vastutuse ja kohustuse suhtes, mis neil, kui riigikodanikel lasub ühes poliitiliste õigustega, samuti, nagu nad pole veel teadlikud oma poliitilises tahtes.

Väga suur osa naisi valib päris mehaaniliselt — koos mehe, isa või vennaga, paljud koos oma leivavanematega ja isegi nende arv pole sugugi väike, kes käivad küll valimas ja annavad ära neile valmilt kätte antud valimisedeli, ilma et nad üldse teaks, kellele nad andsid oma hääle. Teine osa naisi hääletab kihutustöö või ajakirjanduse mõjutusel, mida ta harjunud lugema ja uskuma.

Siiski pole ka väike nende naiste arv ja kindlasti on see kasvamas, kes teadlikult hääletavad ühe või teise erakonna poolt. Üks näib aga siiski kindel: vajame veel palju tööd eneste kallal ja naiste hulgas enne, kui meie, naised, kõik võiksime tõendada, et oleme täitsa teadlikud. Senini on meie naised veel väga vähe politiseeritud, mis mitte tähendama ei pea, et nad kõik oleks olevatesse erakondadesse koondunud, vaid et nad oleks huvitatud poliitikast, tunneks seda ala niivõrd, et võiks selles teadlikult orienteeruda. Ikka veel püütaksegi tavaliselt naisi eemale hoida poliitikast, kuna neile seletatakse, et see on inetu ja ebanaiselik ala, ning et need naised on palju õnnelikumad, kel sellega ei tarvitse tegemist teha.

Kõnelemata sellest, et sarnane loid suhtumine poliitilisele elule on ebariiklik, ei ole ta ka õnneks naisele. Sest ükski naine ei pääse aja raskustest, mis eriti praegu masendavalt lasuvad kogu maailmal. Raskused ja hädad aga, mis on tingitud poliitilistest, peamiselt ka majanduspoliitilistest olukordadest, on kergemini väljakannatavad, kui meil on selgus ja üle-

vaade nende põhjustest, sest ainult see võib meile avada väljavaateid nende võitmiseks.

Praegusel ajal, kus poliitika on haaranud kogu meie elu, kus eriti majanduspoliitiliste tegurite mõju on tunginud niihästi meie kodudesse, kui isegi iga üksikisiku ellu ja need mõjutavad igat meie tegevust, oleks ääretult eluvõõras jääda poliitiliselt ükskõikseks ja eitada selle mõju naistele.

Just eelseisvad kuud nõuavad ka meilt, naiselt, suurt poliitilist tasakaalu ja teadlikkust. Määratakse ju eelseisvatel valimistel meie riigi poliitiline suund mitmeks aastaks. Sellepärast tuleb meil juba aegsasti mõtlema hakata, mida meie ootame ja tahame uuel riigikogult ning ühtlasi missugune erakond meile kõige enam näib kindlustama meie riikliku heakäekäigu kaitset.

Senini on meie poliitilist elu juhtinud pea ainuüksi mehed. Ei mõtle siinkohal seda tegevust ei arvustada, ei kiita. Üldiselt aga pean tunnustama, et kogu meie poliitika on kannud mehe pitsatid, et need üksikud, liigagi vähesed naised, kes on pääsenud lähemale poliitikale, seda väga vähe on saanud mõjutada. Oleks ekslik seda kellegile ette heita, sest meie üheõiguslikkus riigis on otsustajad naised ise samal määral kui mehed. Rõõmustaval viisil näib aga

meie naiskodanik praegu olema ärkavas ajajärgus, näib, et ta tahab senisest suuremal määral kaasa töötada meie riikliku elu kujundamisel ja tahab selleks saata ka meie rahvaesindusse senisest suuremal arvul naisesindajaid. See tahe näib leidma vastukaja ja arvestust meie poliitilistes erakondades ja võib oletada, et eelolevatel valimistel naistele avaneb võimalus saata mitmeid naisi riigikokku.

Kas vajame naisi riigikogus? Kas vajame üldse, et meie riiklise elu juhtimisest võtaksid osa ka naised?

Need küsimused on õieti vastuse leidnud juba meie põhiseaduse koostamisel, samuti ka tegeliku elu poolt. Ka kõige ägedam naistevastane ei sõandaks tõendama tulla, et näiteks see kodu on rahuldavam ja täielikum, kus maksab ainuüksi koduperemehe-isa sõna ja teod. Lugematuis olukorras vajab kodu naise lepitava meelt, korraldavat kätt. Alles mehe ja naise koostöö ja üksmeel loovad kooskõlalise kodu, kus kõigil selle liikmeil on hea ja vaba olla, kust nad ammutavad jõudu tööks. Tohiks ju olla päris selge, et meie suurim ja võimsaim koondis, meie kodude ja kodumaa peakorraldus, meie riik, vajab samasugust kõigi oma kodanike üksmeelset koostööd ja juhtimist. On ka päris kindel, et naised just oma mehest erine-

KIRJANDUSLIK VESTE.

Kirjanduslikud uudised.

A. H. Tammsaare: „Tõde ja õigus III”.
August Jakobson: „Miika Valtsbergi roim.”

Et möödunud hooaja kõige kaaluvamaks teoseks oli Tammsaare „Tõde ja õiguse” III osa, selle juures pole kahtlust. See on täiesti väljakujunenud ja oma loomisvõime tipul seisva meistri küps teos, omas laadis ületamatu ja meie oludes võrratu. Tammsaare võimeid, nende ulatust ja erilaadi tunneb iga kirjandusesõber; teab, missugused on ta tugevad ja vähemtugevad küljed. Tammsaare võib anda sügavale mällu sööbivaid pilte, oskab esitada hämmastavaid paradokse, suudab võluda peene lüüriilisusega, paeluva vaimukusega ja kaugele küündiva mõtterohkusega. Ja selle kõigega ta kostitab meid rikkalikult ka „Tões ja õiguses” III. Et seal juures paiguti kompositsiooniline jutulõng kipub katkendlikuks jääma ning ajuti tekib laialivalguvust või enesekordamisi, see on teose positiivsete omaduste kõrval vähekaaluv.

„Tõe ja õiguse” seekordse järgu sisuks on 1905. aasta sündmustik ja sellega seotud ning sellest võrsuvate meeleolude ja mõtiskluste kir-

jeldus, kusjuures pearõhk tundub langevat just meeleoludele ja mõtisklustele, ilma, et seepärast ometi teos jääks sündmuste poolest vae-seks. Nagu filmilindil möödub lugeja silme eest „punase aasta” üksikuid (olguigi paiguti omavahel pisut pinnapealselt seotud) sündmusi, nii et teos tervikuna jätab omapäraselt värvika mulje kirjeldatavast ajajärgust. Tahaks rõhutada, et teose suurimaid voorusi on võime sündmustikku valgustada seestpoolt, väljudes ajavaimust, üldistest meeleoludest, alateadli-kest ihaldustest ja igatsustest, ebaselgeist hingelistest otsinguist. Sellane ainesse laskumise viis loob intiimse ja veenva õhkkonna, mis teeb usutavaks kõik sündmused ja kujud, isegi need, mis mõnikord näiliselt on ebausutavad või kuidagi ekstravagantsed.

Väga suur on „Tõe ja õiguse III” tegelaskond, mille keskuseks on võetud juba romaani II jaost tuntud Indrek, Vargamäe Andrese maalt linna veerenud ja seal elumõtet otsiv poeg. Tundub, et Indriku otsingute, kahtluste ja juurdluste varal autor ise püüab leida lahendust suurtele elu- ja surma-küsimustele ning iga teadlikku olendit painavaile tõe ja õiguse probleemidele, ilma et ta siiski jõuaks mingile lõplikule selgusele ja kindlaile veendumustele.

vusega, oma erivõimetega, toovad meie riiklisesse töösse uued varjundid, mis seda tööd rikkastavalt mõjustavad.

Meie vajame naisi riigikogus, vajame neid oma kogukondades, vajame neid senisest palju suuremal, juba mõjuval arvul, ja seda mitte ainult seks, et kindlustada enestele seal ka meie, naiste, õiguste ja vajaduste eest valvel olijaid, vaid peamiselt just selleks, et nemad oma lepliku meele, oma tasakaaluka mõistuse, oma emalikult sooja südamega aitaks rikastada ja mõjustada leplikus vaimus meie riigi elu juhtimist ning süvendada arusaamist meie rahva mitmekesisest hädadest ja vajadustest.

Just praegusel ajal, kus kogu maailm, eriti aga Euroopa, mille lahutamatu osa ju ka meie oleme, põeb rasket vaimlist ja majanduslist kriisi, peame rakendama tööle kõik oma võimed. Ühekülgne meeste vaim, mis küll on loonud suure ja rikka kultuuri, on praegusel silmapilgul jõudnud nagu kuristiku veerele, vajab hädasti uue ja värske jõu juuretulemist.

Vana ja kuulsa Leipzigi ülikooli mõtteteaduse professor Ernst Bergmann seletab oma hiljuti ilmunud kultuurajaloolises uuringus väga huvitavalt ja veenvalt naiste kaastöö vajadust rahvaste avalikus elus. Ta ütleb:

Teose filosoofiline külg on õieti väga süнге, peaaegu meeleheitele viiv; alles lõpupoole avaneks nagu mingi pessimistlikust ummikust välja juhatav teerada, ja lugeja hingab kergemalt, kui näeb, et autoril kõigi kokkuvarisenud tõdede asemele ometi leidub jälle uus, ülev ja üllas tõde. Sellane küll, milleni on väga raske jõuda, kuid milleni jõudmiseks maksab võidelda ja kannatustes põleda.

Kui Indrek teose lõpul osutub suure uue töö leidjaks ja vastse ellusuhtumisviisi kandjaks, siis enamik teisi tegelasi on esitatud vaid seks, et anda täielik ja tihe kujutus a j a v a i m u s t, ümberkaudu valitsevast õhkkonnast ja Indreku hingelisi elamusi põhjustavast meelelaadist. Sealjuures on iga üksik tegelane — olgu tal suur või väike osa täita — omapäraselt iseloomustatud ja kõigist teistest erinev. Kuigi Tammsaare kujundab üliväheste plastiliste vahenditega, suudab ta hoopis erilise tegelastesse suhtumise tõttu ometi anda elavaid ja veenvalt tõepäraseid kujusid. Raske on öelda, miks õieti Tammsaare kujud tekitavad nii teravalt piiriteldud mulje, kuigi autor neid peaaegu sugugi väliselt ei iseloomusta. Lihtsaim seletus on muidugi suure ja tugeva ande sugereerimisvõime, mis lugejat ei jäta mõjutamata, ükskõik

„Kolm korda juba on meeste poolt loodud ja valitsetud ühiskond viinud lääne-kultuuri kuristiku veerele — klassikaaja lõppemisel, keskaja lõpul ja praegu, ning selles on olnud süüdi just meeste poolt loodud ühiskonna sotsiaalsed haigused. Nende peapõhjus peitub kahtlemata loomuliku tasakaalu puudumises sugude vahel. — Niisugust täielikku ühe sugupoole eemalõrjumist rahvaste avalikust elust, õieti selle orjastamist — antud juhtudel inimkonna emaliku poole, tervema ja loomusunnilisema sotsiaalse vaimuga naiste väljatõrjumist peab kindlasti arvestama haiguse nähtena ja seda tuleb hinnata, kui otsustavat haiguse põhjust — senises inimkonna ajaloo. Ärgu ometi ustagu, et sarnane verest ja pisaratest nõrguv ajalugu, sarnane rahvaste järjekordsete hukkimiste ajajärk, nagu see meile esineb, kas või lääne-maailma rahvaste 3000 aastases ajaloo, on inimkonna loomulik ajalugu.

See on vigase inimkonna ajalugu, kelle üks pool on tegevusetusele mõistetud, õieti halvatud ja vaikumisele sunnitud olnud, kuna teine pool oma kättevõidetud piiramatus vabaduses ajuti kaotas iga vastutustunde ja vastutamatumt ning saatuslikult eksida võis, sellepärast, et teiselt poolt oli võetud kontrollimise ja parandamise võimalus.”

millised ka oleksid ta mõjumisvahendid. Tege-laste seesmist maailma tähtsusetaks võttes saavutab Tammsaare enam kui mõnigi keskpärane meister puhtrealistlikke kirjeldusi andes kujutatavate isikute välimusest, kõnnakust, häälekõlast ja muist meeltega tajutavaist üksikasjust.

Kui Tammsaare teoste suurimaks võluvuseks on neist kiirgav andekus ja vaimline üleolek, siis ka Jakobsoni veetleb peamiselt oma tugeva, lugejat vägisi haarava andekusega. Muidugi on Jakobson kaugel Tammsaare küpsest meisterlikkusest, kuid temas põleb seda tuld, mis võib otsijast ja katsetajast teha suure meistri.

„Miika Valtsbergi roim” ei ole tehniliselt kaugeltki puudusteta; ses võiks olla rohkem tiheidust, kokkusurutust, nappust; ses peaks enne kõike olema seesmist ühtlust tegevusaja ja tegelaste, tegevusaja ja kogu keskuse vahel. Ometi jätab teos tugeva mulje, — nii tugeva koguni, et see on Kivika „Vekslivõltsija” kõrval möödunud talve parimaid teoseid. Kaks peakuju on veenvalt elulised, eriti romaani keskkuju Eeva Andrukson, kelle kõrval kipub kahvatu-ma Miika Valtsbergi räuskavalt jõuküllane, kuid lõpupoole hingeliselt kokkuvarisev kuju.

Kui nüüd viimased aastakümned on naise osaliselt vabastanud aastatuhandeid kestnud kammitsaist, siis peaks ju ka selge olema, et selle lühikese ajaga pole veel suudetud jalule seada tasakaalu inimkonna elus ja ühiskonnas. Aga sama kindlasti, nagu võib uskuda, et läinud sügisel Rahvasteliit mitte kogemata ei pöördunud kogu maailma naiste poole harda üleskutsega rakenduda tööle rahvastevahelise usalduse jaluleseadmiseks, sama kindlasti võib käll väita, et iga rahvas vajab naiste tegelikk

kaastööd ka oma riigi avaliku elu tasakaalustamiseks ja edukuseks.

See peab ka meid, eesti naiskodanike, kohustama riikliseks tööks. Olgem teadlikud omi kodanikuõigustes ja kohustustes, omandagem selleks teadmisi ja avaldagem oma teadlikkust ka sellega, et eelolevatel valimistel näitame oma kindlat tahet oma naisesindajate kaudu osa võtta meie riigielu juhtimisest.

Marie Reisik.

Majapidamise ratsionaliseerimise küsimus.

See on küsimus, mis Eestis kui üldse puudutatud, siis vast ühenduses mõne muu huvialaga. Ratsionaliseerimine tööstuses tähendab niisuguse talitusviisi väljatöötamist tootmisprotsessis, mis kõige vähema jõu, aja ja aineilise kuluga tagab kõige suuremaid tulemusi.

On selge, et üht tööd, missugune see ka ei oleks, võib ära teha suurema ehk vähema pingega, jõukulutusega ja ajaga. Kui inimesel on loomulik kalduvus, huvi ehk and teatud tööks, edeneb see tema käes hoopis kiiremini ja ta saavutab paremaid tagajärgi kui teine, kel need

loomulikud eeldused puuduvad. Kuid samuti mängib osa tööjaotus, kui sooritatava töö üksiktoimingud on läbi mõeldud, kooskõlastatud, tarvisminevad materjalid valmis pandud, tööriistad otstarbekohased, ja soodsad välistingimused, nagu paras temperatuur, küllaldane valgus j. m. Kõik need üksiktegurid, läbimõeldud ja süsteemi viidud töötamise juures annavad nõndanimetatud teadusliku käitisjuhtimise.

Niisugune lugemata hulga katsete varal väljatöötatud teaduslik või ratsionaliseeritud töötamisviis on suurtes tööstusriikides annud

Tegelased ja nende suhtumine üksteisesse on üldse selle teose tugevaimaks küljeks, mis paneb unustama sobimatuse tegevusaja ning tegelaste hingeelu vahel.

Laadilt on „Miika Valtsbergi roim” psühholoogiline romaan, kus pearõhk langeb kahe keskkuju hingeliste elamustele, mida autor jälgib samm-sammult ja peenimais üksikasjus. Ent kui raamatu lugemisest on mõni aeg möödunud, ei tundu hingeelulised eritlused enam nii tähtsaina, kui kujud iseenesest, ka kõrvalise tähtsusega kujud, milledest mõned — nagu Eeva küürakas mees ja kummaliselt kahepaikse ja katkendliku iseloomuga kubjas — on otse unustamatud.

Mis „Miika Valtsbergi roima”, kui tervikut iseloomustavalt kauemaks ajaks meele jääb, on ses teoses väljenduv rõkkav vitaliteet: romaankumiseb erilisest ülevoolavast, oheldamatust eluihast ja elujõust. See on kui hümn sigitava elule ja loodusele, tunduvalt erinedes me kirjanduse enamasti näribunud ja roidunud tüdimust peegeldavast üldilmest.

M. Sillaots.

Matkaja märkmeid.

Venetsia.

Ka siin on lahked inimesed: kõik hotellid on läkitanud rongigasaabujaile vastu endi käsualused. On nii palju öömaja pakkumisi, et seisad pakkidega jaama ees ja kaalud, kelle lahkus on võltsimatum, kes nõuab vähem liire ja annab pehmema voodi.

Ei söanda kuidagi „vaimude-tunnil” veel laskuda kanalite „hõbedasele” pinnale gondlis. Tänav on kindel mõiste, ent kanal, või vesitänav, on veidi ebaharilik ja õudne tee, vähemalt öösel.

Haarad kinni võimalusest ööbida jaama naabruses võörastemajas.

Olles pesnud ihult tolmu ja tahma (toas on soe ja külm vesi, nagu igal pool välismail), ronid kõrgesse, laia, pehmesse voodi ja upud unenägude-voodisse.

Laul äratab. Serenaad! Keilele? — Mingit kahtlust — mitte juhuslikule turistile! Lõunamaa öö idüllist ei saa osa nii kiirelt: oota, piilu, kuulata, lase end kaasa tõmmata romantikal. Ent seks on vaja julgust, entusiasmi, mille poolest oleme vaesemad kerjustest mõnikord . . .

tulemuseks, et töövilkus endiste aegadega võrreldes ligi 40 prots. võrd on tõusnud, tööliste koguarv aga selle eest vähenenud vähemalt 10 prots. Kui sellepärast ratsionaliseerimist süüdistatakse tööpuuduse ühe põhjusena ja teiselt poolt tema süüiks pannakse, et ta on põhjustanud tööliste masinastumise, siis näib ometi, et siin mitte asi iseenesest süüdi pole, vaid viis, kuidas teda tarvitatakse. Oleneb täiesti ratsionaliseerimise tegelikust läbiviimisest, kas ta inimele saab õnnistuseks või needuseks. Siia maani on teda tarvitatud ainult kasude suurendamiseks, kui aga me kord niikaugele jõuaksime, et töö hõlbustamine läbi viiakse elava inimese pärast, on võidetud väga palju.

Kui me selle probleemi jättes suurtööstuse lahendamisele, siirdume kodumajanduse alale ja endilt küsime, kuivõrt siin sel alal oleks kohane mõelda ratsionaliseerimisele, siis ei saa meie jätta tunnistamata, et teda siin tarvis oleks rohkem kui kuski mujal. Kui kuski, siis nimelt koduses majapidamises toimub töö nii, nagu emade ja vanaemade ajal, maha arvatud hõlbustused, mis pakub moodsa tehnika areng, näit. elekter, gaas, tolmuimeja j. m. Need hõlbustused on aga eriti Eestis kasutada võrdlemisi väiksel arvul majapidamistest ja vast suuremates linnades. Ja kuigi perenaine enam ei tar-

vitse kodus valmistada kõiki tarbeasju, riidet, jalatseid, küünlaid jne. nagu isaisade aegil, siis selle eest on temale tulnud rida teisi vastutusrikkaid kohustusi, millistest koduses majapidamises tegev naine varemadel aegadel undki ei tarvitsenud näha.

Kuidas perenaise elu toimub koduses majapidamises, seda teame kõik. Ja tunneme palju piinatud perekonnaema, kel on tuhat ei kunagi lõppevat tööd. Meenutades mõnda eluea jooksul silmade eest möödakäinud inimsaatus näib, et kõige lootusetum, kõige vaevaderikkam neist on olnud tolle naise elu, kel igapäevaste kohustuste, ei kunagi lakkavate tööde keerises kunagi pole aega olnud olla ta ise, kes oma elu on ära pidanud elama kuski kõrval. Tööst saadavaks rahulduseks aga on vaja, et see tegijat ei väsitaks ega kurnaks viimase võimaluseni ja tööhuvi äratamiseks on vaja, et tegija tunneb oma tehtava osatoimingu tähtsust kogu inimele tööprotsessis.

Tänapäeva naine suhtub kodule ja maailmale veidi teisiti, kui ta seda tegi vast veidi mõnikümmend aastat tagasi. Kodu on naise maailm, öeldi vanasti ja parimaks peeti naist, kel huvi oli ainult oma kodu vastu. Tänapäeva kodu, nii eraldatud paigake kui ta ka olgu üksikisikule, on ometi tuhande niidiga seotud vä-

Hommik. Vaevarikas päev ees. Linn, mis pillatud 117 saarekesele, 100 katoliku kirikut, lossid, muuseumid, magasinid, — mida vaatad, mida jätad!

Gondel kanalil libiseb imeväärse kergusega. Mõned vened on määrdinud, tõrvatud või pigetatud, aerutaja või gondoljäär peal nagu mõni meriröövel... Ei sarnasega söanda sõita; ehk käib ta himu viimaks veel matkaja lahja tingel-punga järele: kaob kuhugi kitsasse lehkavasse majadevahelisse kraavi, teeb koleda näo ja sisistab: „Raha või elu!...”

Kuid on jumalik-nägusaid gondleid, kinniseid, tõllasarnaseid, narmaskaunistatud eesriietega akendel. Sinna poeks sisse suurima mõnuga, nõjatuks tähtsalt padjale nagu mõni suurtsugu signora ja laseks end sõidutada päeva otsa kogu 175 kanali rägastikus ja keerdkäikudes.

Aga — ehk läheks igavaks see „liuglemine”!

Parem sõita siiski laeval, samasugusel hari-likul laevakesel, kui vanasti liiklesid Peeterburis Neeval, Fontankal või Moikal.

Ükskõik. Markuse platsile, kõigi turistide sihtkohta jõuad sedasigi.

Tuid, keda seal musttuhast, tulevad sulle vastu kindlasti. Istuvad lahkesti õlale, kübara

veerele, peopeale, käevarrele ning jätavad sinna mõnikord — jäljedki tänuks, et oled neid sööt-nud kalli, samalt platsilt ostetud teraviljaga...

Markuse platsil puuduks tõesti omapära, kui poleks noid linde. Ka vaikne oleks liiati: pole ju autosid ega hobuseid! Tuitiivade vihin asendabki kultuurinimese kõrvadele nii armsaks saanud autovuhina. — Küllalt lindudest!

Imestagem ehituskunsti imesaavutist, 5 kupliga ja 500 sambaga Markuse-kirikut. Mingem sisse. Tss! ärgem kolistagem saabastega (turistid teevad tihti seda!) On nii palju palvetajaid mitmes kiriku osakonnas, mitmel altaril preestreid. See annab kogupildile veidi laadliku ilme, ent jätkem inimestele nende südame-tunnistuse vabadus: paluda nii, kuidas meeldib, seal, kus meeldib. Vaadake arhitektuuri, nikerdusi, kaunistusi, — mosaiik, marmor, kuld, masendavas rohkuses.

Mida kõik on ohverdanud inimesed hingeõndsuse nimel!

Kellel terved, nobedad jalad, ronigu ka kiriku vastas olevasse kellatorni. Kõrgelt vaadatud omab iga linn hoopis omapärasemat ilmet kui all olles: näib, nagu oleks ta suur sipelgapesa...

lise maailmaga. Vastavalt sellele ei saa naine, isegi kui ta seda tahaks, end eraldada oma kodusesse tigukarpi, vaid igast küljest tungib väline maailm temale peale. Tarvitseb osutada, et iga võnkumine tööturul end otsekohe tunda annab ka kodus, et naisest hea perenaisena ei saa juttu olla, kui ta ei tunne kõiki kokkukooluvusi väljas ega oska seal orienteeruda.

Aeg on kaasa toonud naisele ka suurema vaimlise iseseisvuse. Ja mõtlejana ning arvustajana on ta ära tunnud, kuivõrd on vastuoksne asi, et näit. vabrikus, töökojas või kontoris töötatakse kõige peenemalt konstrueeritud riistadega ja kõige täpsemalt väljaarvestatud tööviisidega, koduses majapidamises aga kõik toimub nii nagu see kord jäänud kombeks. Hoolimata asjaolust, et on perenaisi, kes oma koduste töödega väga hästi toime tulevad, peab mõtleja naine tunnistama, et töö koduses majapidamises on esialgu veel kõige läbimõtlematum, mahajäänud, ebaratsionaalsem tööjõu tarvitamise poolest. Sellepärast pole ime, et kogu maailma naiste hulgas valitseb rahulolematuse ja otsimine, kuidas ka majapidamise tööd viia teaduslikule alusele, seda seada nii, et ta oleks äratõimetatud kõige paremini, sealjuures aga perenaisele vaba aega jääks end pühendada elule.

Mitte, et naine püüaks oma kohustusi jätta

täitmata või neist mööda hiilida. Ei, ta tahaks neid täita suurema hoole ja armastusega, kui kunagi enne, sealjuures aga otstarbekohasemalt, praktilisemalt. Ta tahaks meelsasti selgusele jõuda, kuidas tema töö oleks sooritatav kõige vähema aja- ning jõukuluga ja kuidas ta võiks vältida üleliigset kurnamist ja killunemist. Kui liiatigi, nagu juba eespool öeldud, elu temalt nõuab rohkem, kui kunagi enne.

See on majaema, kes varustab perekonda toidu ja riietega. Peaaegu kõigi tähtsamate tarbete sisseostjana on ta niihästi riigi- kui kodumajapidamises vägagi tähendusrikas tegur. Sellepärast peab ta tundma, et majapidamine tänapäev ei piirdu keetmise, küürimise ja pesemisega, vaid et perenaise elukutse teda viib kokkupuutele väga paljude aladega ja on sisult väärtuslik. Et sisseostjana ja perekonna varustajana oma ülesandeid täita, peab perenaine tundma kaupade saamislugu, majas tarvitata-vate riistade parimat ja otstarbekamat käsitletu. Ema ja perenaise kohustused viivad ta niihästi arstiteaduse kui majandusteadlase ja kaubatundmise valda, ta peab oskama eritleda toiduainete keemilist koosseisu, riide väärtust ja palju muud. Niisugune laialdaste teadmiste ja elukogemustega varustatud perenaine suudab majapidaja kutsele anda enneaimamatu tasa-

Kas minna ka doodzide palesse? Sissepääs on kallis. Lõpuks on paleed kõik sarnased: terved read tube, täis kalleid mööbleid, vaipu, pilte. — Parem sõita merele, kuulsasse kuurorti — Lido'se.

Meri nagu smaragd, laev — luikvalge, tuul pehme. Kiigu-liigu laintel, matkaja!

Veneetsia perspektiivis on isegi veetlevam, luulelisem ligemast lähedusest uuritavast Veneetsiast.

Sõit kestab vaid veerandtundi ja oledki päral — Lidos. Üks villa nägusam teisest, lilli külluses, päikest palju. Terved tänavad täis poekesi mälestisesemete, tarbeasjadega ja iga tühja-tähjaga. Kõik kiusatused on pandud välja sentimentaalse matkaja pungakese energiliseks kurnamiseks. Kergesti lähevad õnge naised igast rahvusest.

Kuhu põgeneda „nippshede“ võrgutava kirevuse ja — kalliduse eest? — Ainult vette, sest seal vist ei kauple keegi millegagi!

Supelasutise eessaal ja sissekäik on suurejooneliselt sisustatud: kõrged palmid, lilled, efektsed reklaammaalid ja esemed.

Lunastad pääsme, mis koos supelkostüümi ja lina tarvitamise õigusega pole kuigi kallis,

ning sammud uudishimutsedes supelkabiinide suunas.

Saad kostüümi, mis — suurimaks pettumuseks! — osutub triibuliseks, „rootsiriidest“ kott-särk-püksiks. Pigemini köögipõll kui supelkostüüm! Moondud hernehirmutiseks, kuid Aadria-mere rohelised vood sallivad sarnaseidki tüüpe. Heeringasoolvee taoliselt soolase vee temperatuur on septembri keskkohaski veel sama kõrge, kui meil heinaajal.

Ujud, sipled, sulistad, ei raatsi väljuda mõnusast vannist.

Siirdudes merelt söögimajja tood kaasa hiiglaisu: „spagheti“ tomaadikastega maitseb paremini kui makaronid eales. Kas võikski see olla teisiti makaronide kodumaal! —

Kella-viie-tee Markuse platsil on noobleimistung igale huvireislasele.

Muusika loob meeoleolu, suurilma turistide välimus, riietus, maneerid, keel jne. äratav huvi.

Järjest süttivad heledad elektrituled, meelitades rahvast vaateakende taha ning poodidesse nautima kaugelt ja viimaks ka ostma. Ostma kas või viimse penni eest.

Hasart omaette!

pinna. Niisugune perenaine ei ole kaugeltki enam to alistuv olevus, nagu me teda tunneme, vaid inimesik, kes tahab lahendada oma eluülesannet nii, nagu temale käseb mõistus ja selge, loogiline mõtlemine.

Rõõmustaval kombel võime juba märkida naiste laialdast iseseisvat tööd perenaise kutse tõstmise alal. Ameerika Ühendriikides oli näiteks mrs. Frederick to naine, kes esimesena tööstuses tarvitataivate teaduslike meetodite põhimõtted üle kandis ka kodusele majapidamisele. Tema poolt nende põhimõtete alusel ettevõetud praktilised katsed ühenduses siin-seal ülikoolis ja kõrgemates kodumajanduse koolides tehtud teaduslike uurimustega on Ameerikas ellu kutsunud aina laieneva liikumise, nii nimetatud teadusliku majapidamise õpetuse, mis on annud hulga häid tulemusi. Ameerika naine, kes juba kasvatuselt on harjunud iseseisvusele, tahab selle liikumise abil endale võita suurema vabaduse oma iseolemisele, oma isikupärasusele. Ta tahab olla mitte ükski majapidaja ja ema, kel on ainult kohused ja kunagi lõppevad tööd kodus, vaid iseseisev inimesik oma huvidega, võimalikult laialdaste teadmistega, avara maailmavaatega ja arusaamisega ümbritsevast elust.

Kõigepealt, ütleb mrs. Frederick, peab pe-

renaine endas kasvatama kindla tahte oma majapidamises tarvitusele võtta ja läbi viia uus tööõpetus, nimeit, et iga ülesande täideviimiseks üks talitusviis peab leiduma, mis on kõige lihtsam, otstarbekam ja vähemavaevalisem. Teiseks tuleb perenaisel majapidamise plaanikindlale juhtimisele koondada kogu oma intelligents ja mõtlemisjõud. Vaimliseks eelduseks selge ja ülevaatliku tegevusplaani kokkuseadmisel on äratunne, et ükskõik kui rasked ja üksluised ei oleks kohustused, ometi leidub teid ja abinõusid neist jagu saada, kui probleemide käsitlemisele asutakse vapralt, lootusrikkalt ja kannatlikult. Nagu tuletõrjuja, peab perenaine kõigile raskustele vastu astuma rahulikult ja võitlusvalmilt ja nagu tuletõrjuja juures, nii ka siin on otsustav mitte kehaline jõud, vaid vaim.

Probleemide lahenduseks on alati ja igalpool õige leitud olevat üks tee: eesseisev ülesanne tuleb lahutada üksikosadeks, kõik osad järjest lahendusele võtta ja see viia lõpuni, ei ühtki vahele jättes. Kui teoreetiline lahendus leitud, tuleb asuda tegelikule lahendusele ega tohi püüded lakata enne, kui on läbi viidud enne mõttes valmistatud kava ehk tegeliku töö juures leitud õigeks uus lahendusvõimalus.

Naiste suuremaks vaenlaseks tuleb pidada nende kahtlemist, otsustamatust. Sellest tuleb

Millistes variatsioonides siin on esindatud keed, kameed, pärlid, tikandused, shallid, katked, vaibad, siid- ja brokaatkangad! Aina sädelev maitse- ja kunstiküllus! Aga on ka otsatu palju prahti ja alaväärtuslikku rämpsu.

Siin osatakse äri teha. Ega asjata pole Veneetsial kaubanduse alal suur minevik. Omas ta ju enne Ameerika avastamist oma 3300 kaubalaeva ja 36.000 madrust.

Kaubitseja laevastiku vaim elab merirahva järeltulijates edasi ja püüab levitada tänapäevgi kaupu võimalikult intensiivselt.

Et tolele merivaimule mitte täitsa söödaks langeda, putkakem edasi teise kohta, kus vähem kiusatusi ostude mõttes, kuid rohkem ennenägematud ilu looduses.

Käo Orvik.

Kiri Austraaliasse.

Armas Hella!

Kiri käes. Lugesin teda mõnuga. Otse nautisin. Ta sisaldab nii palju puhtsüdamlikku austust, soojust, hellust kodumaa aadressil.

Mõistan Sind, sõber! Kodumaa abstraktse-na, mõttelise kujuna on ikka kaunis, ikka imetlusväärne.

Kodumaa reaalne, käegakatsutav, kodumaa koos ainega, loomadega ja eriti inimestega, on hoopis midagi muud. Reaalselt on temas palju sarnast, mis ei mahu üldse hinge, mida ei suuda katta romantilise rüüga, vaid mida peab kutsuma heitlema „silma silma vastu, hammas hambaga vastu” seks, et suuta jääda püsima iseseisva üksusena rahvaste peres.

Mul on kahju valmistada Sulle pettumust. Tahaksin Sinuga koos viibida sinimerede taga, et sealt läbi unistuste roosa-valge loori näha „Eestimaa mehemeelt”, eesti poegade... — Ah, ei! —

Milline, veider harjumus! ikka rääkida poegadest ainult. Harjumus on ju inimese teine loomus: tütardest räägitakse üldse hrava. Tütred, need on vaid tähtsusetu lisandus poegade „kõikolemisele.”

Avalik elu tahab läbi ajada tütardega.

Tütred on vaid töölisemesilased: kandku kokku mett, vaha ja lilletolmu, et oleks võtta kõigil külma talve jooksul (kriisi ajal!)

Riigi korraldamine, valitsemine, seaduste loomine — seal on tütarde osa — vaikida ning alandlikult kummardada meeste majesteetlikust...

Ka seda võiksimme emamaa — Eesti nimel,

lahti saada. Plaanikindlalt toimetatava majapidamise juhtmõtteks tuleb võtta see, et pereinaine peab olema oma tööde valitseja, mitte ori! Et niisugune suhtumine oma kodustele ülesannetele naistelt nõuab palju, on selge. See nõuab neilt selget, loojalist mõtlemist, kultuuri ja tugevaid hingelisi võimeid, ühenduses endadist-

sipliiniga. Niisama selge on aga, et mitte üksinaiste võimuses ei seisa teadusliku majapidamise läbiviimine, vaid et tal tuge ja arusaamist, nagu ka vastutulekut peab olema mehe poolt. Kuid sellest ja majapidamise ratsionaliseerimise teostamise juures tekkivatest üksikprobleemidest järgmine kord. *H—n.*

Tänapäeva naised.

Dr. Agnes von Zahn-Harnack.

Äsja valitud Saksamaa Naisliidu esinaine Dr. Zahn von Harnack on tuntud kaugel üle oma kodumaa piiride oma kõnereiside, raamatute ja suure hulga kirjutiste kaudu. Algas ta oma avalikku tegevust peale ülikooli lõpetamise, tütarlaste keskkooli juhatajana Berliinis. Ilmasõja ajal kutsuti ta kaitseministeeriumi juurde asjatundjaks naisküsimuste alal. Peale sõja lõppu siirdus uuesti koolitööle, kuid abielludes varsti peale selle, lahkus koolist ja andus sotsiaalsele tööle ja naisliikumisele, oli pikemat aega saksa akadeemilise naisühingu juhatajaks. Võttis saksa valitsuse esindajana osa Rahvasteliidu 1931. aasta täiskogust.

Tema sulest ilmunud kirjatööde hulgast väärivad erilist tähelepanu kaks raamatut „Töötav naine” ja „Naisliikumine, selle ajalugu, ülesanded ja sihid.”

Eriti viimane teos peaks huvi äratama igas naises, kes teadlikult ja tõsiselt suhtub tänapäeva küsimustesse. Dr. Zahn-Harnack väidab, et „sotsiaalne ilmakord omab tasakaalu, kui selles naised kaasvastutavalt kaasa mõtlevad ja tegutsevad.” Selles äratundmises peitub naisliikumise idee, kuigi seda on ajuti varjanud teised, võõrad motiivid. Liikumise juhid on aga ikka sellele truuks jäänud.

Raamat annab kujuka ülevaate naisliikumise

tema õitsengu, tema hüvede nimel, kui aga oleks, keda kummardada, kes väärriks seda!

Kui oleks palju mehi-kodanikke, mehi-inimesi, kellele isiklikud huvid seisaksid tagaplaanil, riigi, üldsuse huvid aga — esiplaanil.

Ei taha Sind, armas sõber, heidutada täieliku lootusetusega. Olgu Sul veel kiireke valgest: meil on selgrooga mehi, kuid vähe. Ääretult vähe, võrreldes tolle alatuse- ja müüdavuse-laviiniga, mis veereb, voolab igast küljest meie ideedepõllule just ahnuse, karjäärismi ja demagoogia näol.

Ah, kui Sa ometi aimaksid, kuivõrt masendav on meeste „sport”, kus isamaamõistet loobitakse nagu jalgpalli ühest areeni otsast teise, et rahuldada kihi, klassi, rühma või isiku despootlikke nõudeid ja väiklasi kapriisegi!

Sa oleks pidanud kaasa elama kas või meie viimase (õieti järjekordse) valitsuskriisi, mis kestis üle kolme nädala.

Too maletamine inimkujudega oleks päris kena vaatamäng, — rahvas vajab ju leiba ning vaatamänge! — kui ta poleks nii kurb oma sisult ja olemuselt.

Sa mõtle ainult! Mõtle natukenegi: valitsema tähendab meil — jagama. Iga rühm teatab oma soovitava saagikvanti selle eest, et ta armulikult võtab enda õlule valitsemise raske

koorma. Nõuded esindatakse punktide näol. Punktide rohkus tähendab edu-meelsust, suurt „armastust vaese rahva vastu.”

Nii jagatakse seda, mida polegi olemas, — kujutletavat vara ja rikkust.

Uputakse raamatutarkusse, unustades lihtsa tõsiasja: Eesti pole maa, mis jookseb piima ja mett. Ta on ohakate- ja kibuvitsa-maa; kivine, liivane, soine maa!

Igale naisele on see arusaadav, meestele sagedi — mitte. Kummaline!

Vist on meeste ajud veidi väsinud võimsõjast ja demagoogia plahvatusist.

Vaata, sõber, meie oleme leiutanud kaitsemaski iga gaasi vastu ja kaitseüstinguid iga haiguse puhuks, demagoogia vastu oleme veel kaitseta! Kui tead, soovita midagi!

Usun, Sa soovivad värsket, rikkumatut verd? Arvad, et naistel jätkub küllalt ausameelsust ja seismist puhtust, et tervendada meie poliitilist elu? —

Muidugi arvad Sa nii! Mina ka.

Naistel on vaimlist jõudu. Võib-olla ei suuda seda veel täna-homme avastada; mõne aasta pärast aga ilmneb see kindlasti.

Meie ju oleme kogu aeg õppimas meestelt, nimelt seda: millist poliitikat ei pea

püüetest kolmes otsustavas kultuuriringis — perekonnas, kutsetöös ja riigielus. Selle lugemist võib soojalt soovitada ka eesti naistele, kuna ta erapooletult ja selgelt valgustab seda suurt eelvõitlust, mis kogu ilmas on peetud naise seisukorra eest ühiskonnas, seisukorra eest, mis praegu kasvavale põlvele tundub endastmõistetav, kuid millisest alles

veel ühe inimpõlve eest kõige julgemad naisliikumise eestvõitlejad veel ei julgenud unistada kui nii kiirelt teostatavast.

Dr. Zahn-Harnack'i isik ja töövõime on parimaks kindlustuseks, et saksa hästi organiseeritud naiste töö juhtimine on praegu asjatundlikus ja kindlas käes.

Kuidas võime rajada teed otstarbekohase naisspordile.

(Järg.)

Mainitud võimlemispäev väärrib tähelepanu. Kriipsutati esmakordselt alla neid ebahüvesid, mis omab naine, kes juba noorusaastail hakkanud võimlema mehe juhatusel ja oma ideaali näeb mehes eesvõimlejas (Vorturner), ning ei säästa ülimat pingutust, et olla selle ideaali kehastaja sõna otsemas mõttes, s. t. naine, kes omab mehelikult arenenud keha. Ei ole sugugi võimatu ega raskegi arendada naisel füüsilisi võimeid mehe võimiste tasapinnani, iseäranis kui selline arendamine algab noorusaastais, kuid raskem on naisel hiljem vabaneda neist mõjudest, millistele ta allus alateadvuses kui

järgis mehe eeskujul, omandades selle juures meheliku muskulatuuri, liikumisviisi, ning ühtlasi hüljates neid omadusi (ka alateadvuses), mis naistele pärandanud loodus. Hiljem aga tuleb peaaegu eranditult aeg, mil sama naine end tahaks ümber kujundada, tahaks lahti saada mehelikkudest joontest, mille omamise tõttu naine on just omas küpsemas eas sattunud konfliktile enesega ja tihti ei leia väljapääsu sellest.

Kõigi nende vaieluste kohta, mis Berliinis nimetatud spordipäeval peeti küsimuse pärast, kas meeste juhatusel võimlemine ning rekord-

mitte ajama, kuidas üldsuse huvides ei tohi mitte talitada.

Meil on võimalusi küllalt võrrelda ebaideaalset ideaalsega, asendada eitavat jaatavaga — esialgu teorias, mõttes muidugi. Teeme seda tasapisi nagu varjus. Saabub kord päev, mil tuleme lagedale enda mõttetöö tulemustega. Siis räägime meie, ning mehed kuulavad ja — kummardavad naise majestatlikkust.

Ei! meie pole nii kitsarinnalised: räägime mõlemad ja kummardame vastastikku...

Mõtled, et mehed ei lase meid üldse nii kaugele? Suruvad tagaplaanile, ei luba avalikult figureerida, — Küll lubavad! Mõndagi on juba lubatud — olude sunnil. Seda kergemini lubavad, mida vähem naised on huvitatud asja või küsimuse rahalisest küljest.

Kuriiosumuudisena noteerin siin ühe kena „võidukese“: esmajärgulised naistepõlgajad (muide väga sõjakas, kuid veidi närviline ning just kui väsimuselekalduv element) on lubanud eesti naistele järgmise ülitähtsa kontsessiooni (mitte Narva kose muidugi!): naissugu võib 99 aasta jooksul, — soovikorral veel kauemgi, — silitada meestele aru pähe.

Näed, Sa! Mehed tunnustavad, et neil läheb supp kuumaks demagoogia ja kõige muuga ning

usaldavad enda kalli ajukarbi naiste nobedate, vilunute näppude hoolde — arstimiseks, jahutamiseks ning mõtteaparaadi käigu reguleerimiseks.

Hüva! Silitame siis ja triigime toda elulahingutes „põrunud arukest“, kui vaja. Sisendame talle õiget arusaamist riigist ja kodanikust. Ka täisõiguslikust naiskodanikust, kes varsti poliitika alalgi „tuleb, näeb ja võidab“... Võidab seks, et palmida piitsa ja peletada eemale seadusetemplit kõik rahavahetajad ja kaubitsejad... ning asendada neid töö- ja õiguseapostlitega (mõlemast soost!)... — Hella! kas haarab Sind see idee, kas vaimustab. Tiivustab? Või ei suuda Sa — kauguse tõttu — küllaldasel määral süüvida temasse? — Mõtles siis veel! Kaalu!

Kui karjatades kanu Austraalia metstalus, unistad jälle — nagu ikka — kodumaast, siis põimi enda unistuste roospärga tingimata ka julge, tõelikult iseseisva ja rippumatu eesti naise kuju.

See täiendab pilti. Kaunistab, õilistab teda.

Parimate tervitustega

Sinu

Maret Ohak.

Eesti, veebruar, 1932. a.

sport naise tervisele kahjulikud pole, arvan, et see küsimus alles teise järgu tähtsusega on ja ei vääri, et temale nii palju tähelepanu pühendati, sest tervis selle sõna otseses mõttes pole mitte nii väga hädaohus.

Naine jaksab palju ja võib pingutada palju, saavutades suurepäraseid tagajärgi spordiväljadel, ilma et need pingutused temale terviserikkeid tagaksid (viimaseid võib sportimisel sama hästi mehe kui ka naise juures ette tulla), kuid pingutus, mida võistlussport nõuab, sünnib suurel määral selle energia arvel, mida inimene vajab sotsiaalseks eluks. Et võistlus- või rekordspordiga enamikus n.n. ülitreening kaassas käib on paratamatu ja iga naine, kes rekordspordi harrastab, teab millega ta riskeerib (eestkätt mitte kehalise tervise). Iga reegel annab erandi, nii ka siin vaid üksikud, kes loodusepoolest pärinud kõigeparemad kehalised eeldused ja võimed, seisavad väljaspool riski, sest nende juures tulevad rekordid iseenesest ja sellep. on võistlussport neile lubatud. Eelpool nimet. spordipäeval Berliinis väidab Ch. Deppe järgmist: „Mina kui ema, tõrjun tagasi igasuguse võistlusspordi tütarlastele, millest osavõtt ei vasta tütarlapse loomule. Võistlusspordi pingutused nii kehalised kui hingelised — mõjustavad tütarlast pikapeale kahjulikult. Tänapäev nõuab naiselt niipalju jõudu — kutsetöös väl-

jaspool kodu kui ka kodus eneses ja meie majanduslik areng üldse koormab naist üleliia. Sellepärast ei tohiks naine oma nooruseas raisata jõudu, eas, mil ta jõudu koguma peaks pärastiseks tööks, Nii siis: noored tütarlapsed sportigu, tantsigu ja võimelgu: aga ärge kihutage neid võistlusspordile! Järgneva põlve tervis täna teid selle eest!“

Meie Eesti naisspordi korraldus tulevikus on küsimus millega tuleb ja maksab tegemist teha. Naiste Hääle 11-nes ja 12-nes number on avaldanud võimlemise ja spordiõpetajate seisukohti, milledega täiesti ühinen. Mõtteid, mida puudutanud kehalise kasvatusse inspektor, sportbüroo ja Tall. koolivalitsuse juhataja, toodi esile selle aasta Eesti võimlemise õpetajate seltsi peakoosolekul ja rõhutati, et tulevikus peaks võimlemise õpetajate täienduskursusel korraldama naisõpetajaile erikursus ainult naiste juhatusel, sest kunagi ja kusagilt peab see algatus tulema, ning ainult E.V.Õ. seltsilt tulnud mõjub ta laialatuslikuna, kuna selts on üleriikline. — Samal koosolekul tehti ettepanek (mehelt) asutada seltsi juurde naisosakond, kuid teiselt poolt arvati, et selle asutamine on veidi kunstlik, ning ainult paberil, kuna koosolekul viibis ainult kaks naist.

(Järgneb.)

A. Borkmann.

Tartu naisvõimlejate seltsi juhataja.

KROONIKA.

(Algus 26. lehek.)

mu ja põlastusega poliitilise võitluse kasvavat toorust. Teisiti mõtlejaid ja uskujaid mitte ainult ei hurjutata ja ei pilgata, vaid neile tungitakse niihästi koosolekul, kui ka tänavail päris tegelikult kallale ning isegi tapmisjuhte on olnud. Inimsuse ja oma rahvusliku aulikkuse nimel protesteerime meie sarnaste võitlusviiside vastu. Meie protesteerime igasuguse vägivalda vastu, kust poolt see ka ei tuleks ja meie protesteerime eriti selle vastu, et saksa noorsoo hulgas õhutatakse klassivõitlust.

Meie pöördume kõigi isade ja emade, kõigi kasvatajate poole palvega:

Kasvatage noortes lugupidamist ka teisiti mõtlejate ja uskujate vastu!

Kaitske noorust ässituste vastu! Õpetage neid põlgama vägivalda! — Õpetage neile oma eeskujuga, et kodumaa ja oma rahva armastust tõestatakse vaimliste relvadega, mitte aga vägivaldaga!“

Igatahes järeleaimamisväärne üleskutse, mis ka meie naistele on vastuvõetav.

ÕIGUSTATUD PROTEST.

Kõigi saksa ülikoolide õigus- ja riigiteaduskonnad on pöördunud ühise protestiga saksa valitsuse häda-korradekreetide vastu, niipalju kui need käsitavad erandina naisametnike ja ette näevad eritingimusi naistele nende vallandamiseks kohtadelt. Teaduskonnad leiavad täie õigusega, et sarnased eritingimused naiste kohta, mis ähvardavad lõpptulemusena kõigi naiste kohti ametkondades, on kõige suuremas vastolus põhiseadusega, on põhiseaduse toores rikkumine.

Saksa riigipäeva rahanduskomisjonis on praegu väljatöötamisel uus seadus naisametniku õigusliku seisukorra kohta. Seaduseelnõu näeb ette eritingimusi naisametniku vallandamise kohta ja tuleb arutusele riigipäeva üldkoosolekul kõige lähemal ajal. Eelnimetatud protest on sihitud ka selle elnõu vastu, kuna selle jõusse astumisega oleks tühistatud põhiseadusega lubatud naiste üheõiguslus seaduse ees.

Väljaandja: Eesti Naistüit.

Vastutav toimetaja: Marie Reisik.

O.-ü. „Vaba Maa“ trükk, Tallinnas 1932.